

Павелко О. В.,
д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту,
Національний університет водного господарства
та природокористування

СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ ІЗ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕАЛІЯХ

Аграрний сектор традиційно вважається досить потужним платником податків до бюджету України, адже він представлений значною кількістю господарюючих суб'єктів (за даними Державної служби статистики України в секції А «Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство» за КВЕД ДК 009:2010 у 2022 р. функціонувало 53281 од., в т.ч. 32844 підприємств і 20437 фізичних осіб-підприємців [1]), які сплачують податки. Серед означених суб'єктів значну частку складають агрохолдинги, обсяги сплати податків якими вимірюються мільярдами гривень за рік (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги сплачених податків найбільшими агрохолдингами України за 2022-2023 рр. [2]

№ з/п	Найменування агрохолдингу	Сплачені податки, млрд. грн		Темп росту, %
		2022	2023	
1.	ПрАТ «МХП»	4,6	6,03	131,1
2.	Kernel	2,5	4,35	174,0
3.	Astarta	1,62	2,31	142,6
4.	ТОВ «Контінентал Фармерз Груп»	0,92	1,41	153,3
5.	Agroprosperis	1,33	1,4	105,3
6.	Delta Wilmar	0,98	1,06	108,2
7.	Укрпромінвест-Агро	0,82	0,98	119,5
8.	Епіцентр-Агро	0,59	0,7	118,6
9.	Нібулон	0,65	0,64	98,5
10.	Louis Dreyfus Company	0,22	0,49	222,7

Згідно з даними видання «Forbes» 10 найбільших агрохолдингів України за результатами 2023 р. сплатили до бюджетів різних рівнів майже 19,4 млрд грн податкових платежів, що на 36 % перевищує показники 2022 року [2].

Як видно з даних, відображених у табл. 1, найбільші агрохолдинги у 2023 р. сплатили більше податків, аніж у попередньому 2022 р., за винятком компанії «Нібулон» (0,64 млрд. грн проти 0,65 млрд. грн). Найвищі темпи росту спостерігаються у компанії Louis Dreyfus Company (зростання на 122,7 %), «Кернел» (на 74 % або на 1,85 млрд. грн) і ТОВ «Контінентал Фармерз Груп» (на 53,3 %). Найбільшим платником податків у аграрному секторі все ще залишається ПрАТ «МХП» (6,03 млрд грн. у 2023 р.).

Загальновідомо, що для активного розвитку суб'єктів аграрного сектору, який є стратегічно важливим з огляду на те, що формує продовольчу безпеку країни і навіть значною мірою – світу, а також забезпечує робочими місцями велику частину працездатного населення, вкрай важливою є державна підтримка, особливо в умовах воєнного стану, яка здебільшого представлена діючими механізмами справляння податків. Як влучно констатують І. Приходько, Г. Павлова, М. Бардадим «...оподаткування – це всеохоплююча, незамінна, централізована фіскальна першооснова життєдіяльності держави та існування цивілізації» [3, с. 9]. Саме оптимальний вибір системи оподаткування суб'єктами аграрного сектору здатний сприяти їх розвитку.

Згідно з вимогами законодавства вони можуть бути платниками єдиного податку (ЄП) 3-ої або 4-ої групи чи перебувати на загальній системі оподаткування. Сплата ЄП у складі 4-ої групи вважається найбільш оптимальним варіантом, оскільки вона розроблена під потреби виключно сільськогосподарських товаровиробників (юридичних осіб і ФОП) за умови виконання ними низки вимог, визначених п. 291.4 ПКУ [4]. При цьому об'єктом оподаткування є площа сільськогосподарських угідь. Ставки податку визначаються у відсотках до нормативної грошової оцінки 1 га с/г угідь (0,95; 0,57; 0,19 тощо). Сплата податку – щоквартально (I квартал – 10%; II – 10%; III – 50%; IV – 30%). Податковий період – календарний рік. Водночас ПКУ не заборонено суб'єктам аграрного сектору – юридичним особам бути платниками ЄП 3-ої групи, якщо «...обсяг доходу впродовж календарного року не перевищує 1167 розмірів мінімальної заробітної плати» [4]. За таких умов ставки ЄП

визначаються як 3 % від розміру доходу для платників ПДВ чи 5 % – для неплатників ПДВ. Сплата – щоквартально, податковий період – квартал.

Іноді суб'єкти аграрного сектору обирають загальну систему оподаткування. У такому разі об'єкт оподаткування – прибуток, обчислений в системі бухгалтерського обліку. Перевагою окресленої системи є те, що за умови невеликого врожаю і незначного прибутку, розмір податку на прибуток може бути мізерним. Однак, постає необхідність сплати земельного податку (натомість, платники ЄП звільнені від такого обов'язку), розмір якого за наявності великих за обсягом земельних ділянок, може бути доволі значним.

Кожна система оподаткування, що прийнятна для обрання суб'єктами аграрного сектору, має свої переваги і недоліки. Загалом при подальшому удосконаленні податкового законодавства слід зважати на організаційно-технологічні особливості ведення с/г діяльності, зокрема на залежність від кліматичних умов, рівень дохідності, уникати елементів дискримінації, враховувати взаємозалежність між різними суб'єктами аграрного сектору, передбачати пільги в оподаткуванні с/г товаровиробників, обсяги діяльності яких незначні. Примітно, що Національна стратегія доходів до 2030 р. від 27.12.23 р. в частині регулювання механізмів оподаткування суб'єктів аграрного сектору також потребує змін, оскільки передбачає суттєве реформування спрощеної системи оподаткування.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України.
<https://www.ukrstat.gov.ua>
2. МХП, Kernel, Astarta – найбільші платники податків в агросекторі.
<https://usm.media/mhp-kernel-astarta-najbilshi-platniki-podatktiv-v-agrosektori/>
3. Приходько І. П. Оподаткування підприємств агробізнесу: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2021. 190 с.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.